

інших культур, традицій, вірувань тощо. Досягнення певної мети у цьому спілкуванні залежить від рівня володіння комунікативною культурою. Отже, не тільки знання в галузі загальних положень про культуру спілкування, етики, етикету, психології спілкування, але й елементи поведінки культури спілкування особистості характеризує реалізацію засвоєних цінностей, норм, знань на практиці, в ситуаціях повсякденного спілкування, включає в себе уміння культурної взаємодії, а відтак і культури спілкування.

Впровадження інноваційних технологій у навчально-виховний процес допомагає підвищити рівень креативних знань студентів, сформувати національні цінності та правила культурної поведінки особистості. Для ефективності організації дозвілля слід враховувати його особливості як специфічної комунікаційної взаємодії індивіда і соціуму. Культурологічні знання дозволяють подолати такі явища серед студентів, як втрата світоглядних орієнтирів, духовності, моральності, культури поведінки тощо.

Література

1. Берестова Т. Ф. Общедоступная библиотека как часть информационного пространства: теоретико-методологические основания : автореф... д-ра пед. наук / Берестова Татьяна Фёдоровна. – М., 2005. – 51 с.
2. Кірсанов В. Особливості педагогічної діагностики ефективності організації дозвілля / В. Кірсанов // Вісн. книж. палати. – 2005. – №6. – С. 43–49.
3. Коваль А. П. Ділове спілкування: навч. посібник / А. П. Коваль. – К. : Либідь, 1992. – 280 с.
4. Леонтьев А.А. Общение как объект психологического исследования. // Методологические проблемы социальной психологии. – М.: Наука, 1975. – с.106–123.
5. Малашина Татьяна Ивановна Образовательное пространство как система коммуникативных отношений : диссертация ... канд. философ. наук : 09.00.13. – Москва, 2006. – 157 с.
6. Социальные коммуникации (теория, методология, деятельность): словарь-справочник / В. А. Ильганаева. – Х. : КП «Городская типография», 2009. – 392 с.

Ковтун В.І., Пазиніч С.М.

ДУХОВНА КУЛЬТУРА – АТРИБУТ СТАБІЛЬНОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА

У статті аналізуються базисні чинники духовності. Зроблена спроба визначити духовність, як об'єднуючу субстанцію соціуму, яка втілюється в життя у вигляді сконцентрованих моральнісних цінностей, які водночас проявляються на індивідуальному рівні свідомості у вигляді совісті. Показано, визначальну роль в цьому процесі педагога, а також те, що соціальний прогрес, значною мірою, визначається якістю простору-часу в якому перебувають одухотворені люди.

Ключові слова: *духовність, совість, моральність, відповідальність.*

The base factors of spirituality are analyzed in the article. Given it a shot to define spirituality, as substance of society, that is made reality of as the concentrated moral values that at the same time show up at individual level of consciousness as a conscience.

It is shown, qualificatory role in this process of teacher, and also that social progress, largely, is determined by quality of space-time there are the inspired people in that.

Keywords: spirituality, conscience, morality, responsibility.

В статье анализируются базисные факторы духовности. Сделана попытка определить духовность, как субстанцию социума, которая претворяется в жизнь в виде сконцентрированных нравственных ценностей, которые в то же время проявляются на индивидуальном уровне сознания в виде совести. Показано, определяющую роль в этом процессе педагога, а также то, что социальный прогресс, в значительной степени, определяется качеством пространства-времени в котором находятся одухотворенные люди.

Ключевые слова: духовность, совесть, нравственность, ответственность.

Духовність людини – це атрибут, сутність кожного співтовариства та невід’ємний структурний елемент індивідуальної свідомості. Тому досвід духовної культури вкрай необхідний людині перш за все тому, що в ньому зосереджена креативна потенція й одночасно умови активної мобілізації її до цілеспрямованої життєво необхідної практичної дії. Без нього індивідуум не може здійснити повноцінне, всебічно обгрунтоване дійство.

Скажімо, особистісному «Я» не вдалося, в повній мірі, реалізувати свій потенціал, через скривджений кимось стан в його реальному житті. В іншому ж разі, джерелом виниклої перешкоди могло бути навколишнє соціальне середовище на макро рівні. А можливо, перешкодою з’явився світ, у якому йому поталанило народитися й повноцінно жити. Але світ не усвідомлюється ним як щось таке, що гальмує його поступ в досягненні його екзистенціалу. Тому лише стан його переживання, коли «Я» перебуває на одинці з собою, Я усвідомлює своє щастя, добро, честь, достоїнство, але в такій же мері й драматизм власного буття. І все-таки, як би там не було, домінантою тотожності з самим собою, в таких ситуаціях, завжди виступає філософія духовності. Саме вона дозволяє «Я» підійти впритул у надійному вирішенні питання про сутнісне розуміння причин його нездійсненого в повній мірі особистого Я, у якості представника людського роду.

Саме такі аналітичні моменти життя характерні людині з високорозвиненою духовною культурою. Це дає підставу аподиктично стверджувати, що представник Homo Sapiens здатний не тільки пізнати екзистенціальні основи свого іманентного Я, але також змінювати реальну світобудову на принципах духовної гармонії з навколишнім світом, не порушуючи унікальну гармонію тотожності зі самим собою.

Сьогодні не має жодної людини у світі, яка б не відчувала відсутність чи навпаки, активну дію цього унікального феномену на її особисте життя, чи відчутний вплив його на соціальну дієздатність сучасного суспільства. Але парадокс полягає в тому, що перебуваючи в

просторі духовності ми не спроможні визначити притаманні їй параметри та особливості її дії. Ось саме в цьому і складність філософської категорії *духовність* для багатьох простих людей. Адже вона не покорається вираженню в конкретних численнях. Насправді, як відчутно і зримо окреслити собі, це нематеріальне, унікальне планетарне явище? І що в ньому є такого суттєвого, що виокремлюють його серед інших категорій? Ця складність питань зумовлює те, що нині чіткого, раз назавжди і для всього загалу, визначення поняття духовної культури не існує. Більше того, його в остаточних вимірах ніколи і не буде. Тому, що кожна кінцева дефініція буде вельми обмежувати *багатоякісність* цього унікального цивілізаційного явища.

Який же мусить бути вихід в подібних ситуаціях, особливо в просторі вищого навчального закладу. Тому що студентська молодь в більшій чи меншій мірі турбується про свій духовний комфорт і цілеспрямовану життєдіяльність. А якщо це так, то найбільша відповідальність, а водночас і честь, в створенні атмосфери духовності в суспільстві і, перш за все, у навчальних закладах, припадає на долю *Педагога*. Але, коли учитель репрезентує в стінах навчального закладу інформацію як таку, то він не спроможний усвідомити сутнісну мету науки, оскільки тільки *духовний рух* відкриває шлях прогресу в науці і суспільстві в цілому. На підкріплення нашої тези приведемо відому думку Аристотеля про те, що «хто рухається вперед в науках, але відстає в моральності та в духовності, той більше йде назад, ніж вперед».

І це в той час, коли духовні почуття завжди були своєрідним еталоном культури нації і завжди цінувалися в розвинутих країнах. А можливо ці країни і стали успішними, оскільки розбудовували себе на принципах, єдиного в різноманітті етнонаціонального народного духу. Адже в цих країнах шануються культури всіх етносів, кожної окремої людини, як першоджерела розвитку унікального духовного соціуму. А головне це те, що в цих країнах існує повага до всіх трудівників незалежно від галузі матеріального чи духовного виробництва в якій вони задіяні. Проте особливим респектом користуються інтелектуали різноманітних сфер праці, які пройшли вишкіл (в доброму розумінні цього слова) в духовній атмосфері істинного **УЧИТЕЛЯ-ПЕДАГОГА!** Тож головна мета Педагога, максимально збагнути сутність духовності в контексті свого життя і науки, яку він презентує в аудиторії з тим, щоб збагатити духовний світ студентської молоді – потужного джерела розвитку нашого суспільства. А оскільки духовність різними авторами

по-різному інтерпретується, то маємо сміливість (на основі власних опублікованих досліджень) викласти в конче скороченому вигляді своє бачення і розуміння проблеми духовної культури.

Отже, *по-перше*, духовність, як ми її розуміємо в *нашому контексті*, - це об'єднуюча субстанція соціуму, яка втілюється в житті у вигляді сконцентрованих моральнісних цінностей, які водночас проявляються на індивідуальному рівні свідомості у вигляді совісті, а совість – це тисячі невидимих свідків, в момент перебування Я на одинці з самим собою;

по-друге, одухотвореність - це перебування Я в стані піднесеності, наснаги всіх його психічних, моральнісно-естетичних можливостей, тобто в стані *акме*, який прямо чи побіжно пов'язаний з цінностями і смислосзначимою діяльністю особистості, спрямованою виключно на діяння добра в естві прекрасного;

по-третьє, категоричний імператив педагога спрямовує його науково-педагогічну діяльність, (за будь яких соціально-політичних колізій) в річище натхненності, оптимістичності, добродійності та щиросердності у відношенні з колегами та студентами. Тож бути нині культурно одухотвореним в'язнем сурової сьогоденної дійсності, не соромно, навпаки, почесно, патріотично, бо кожний крок *справжнього педагога* пробуджує совість у величезної маси людей і цим дійством він піднімається ще вище в своїй одухотвореності. А що ще може бути вище за цей стан цікавий і цінний за змістом і привабливий своєю естетичною формою;

по-четверте, головний показник якісного розвитку суспільства, згідно нашого переконання, полягає в рівні та часі духовного стану його індивідуумів. Отже, соціальний прогрес, значною мірою, визначається якістю простору-часу в якому перебувають одухотворені люди в процесі активної смислосзначимої життєдіяльності в естві прекрасного.

І як аподиктичний підсумок наших роздумів на заявлену тему буде влучною перефразована нами думка Жан-Жака Руссо адаптована до сучасних соціально-політичних умов розвитку України, про те, що шлях від убогої абстракції «вічної», рівної собі людини до *духовно багатой особистості* нагадує дорогу, ідучи по якій ми обов'язково повинні почувати на собі погляди тих, хто ззаду, не забувати про попутників, що крокують поруч і особливо пильно вдивлятися в далину, щоб не випустити із зору тих, які впевнено і мотивовано крокують в грядуще.